

Г. Г. Душкова

аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНІ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Розповсюдження співробітництва держав у справі надання взаємної правової допомоги у сфері міжнародного цивільного процесу в сучасних умовах багато у чому сприяє збереженню господарських зв'язків, розширенню усіх напрямків зовнішньоекономічного співробітництва між підприємствами різних держав, а також належному та своєчасному захисту порушених або оспорюваних прав і свобод фізичних осіб. Важливою складовою правової взаємодії в цьому аспекті є визнання та виконання іноземних судових рішень у цивільних справах. Тому дослідження правових підстав цього інституту та питань і можливостей його реалізації в різних державах й досі викликає теоретичний та практичний інтерес. У цій статті ми зупинимось на розгляді особливостей визнання та виконання іноземних судових рішень у Федеративній Республіці Німеччині (далі — ФРН) — одній з найрозвинутіших держав Європейського Союзу. Наш інтерес саме до цієї держави обумовлено, поряд з іншим, тим фактом, що вона давно зробила досить великий крок вперед (у порівнянні з Україною) у питаннях міжнародно-правового та національного регулювання інституту визнання та виконання іноземних судових рішень.

Дослідженням проблем визнання та виконання іноземних судових рішень займалися багато авторитетних науковців, такі як: М. М. Богуславський, Є. В. Брунцева, І. В. Дробязкін, Р. В. Зайцев, Д. В. Конев, С. Г. Кузьменко, О. І. Муранов, Г. А. Цірат, О. Х. Юлдаєв.

Перо за все, потрібно зазначити, що у світовій практиці питання виконання іноземних судових рішень регулюються нормами міжнародних угод (багатосторонніх, регіональних, двосторонніх), національного законодавства держав, а також на основі принципу взаємності [1, с. 315].

У ФРН правовий інститут визнання та виконання іноземних судових рішень представляє собою трьохступеневу систему. В пероу чергу, питання визнання та виконання іноземних судових рішень регулюється національним «автономним» законодавством, яке знаходить своє відображення у положеннях Цивільного процесуального кодексу ФРН. Наступну сходинку складає ціла система міжнародних договорів, які в своїй більоості передбачають більо спрощені процедури визнання та виконання судових рішень на території ФРН (більоість таких договорів підписано з економічно розвинутими країнами: США, Канада тощо). Останній ланцюг системи складають норми права Європейського Союзу, які визначають спеціальну для ЄС систему взаємного визнання та виконання судових рішень членів Союзу [2].

Безпосереднє національне «автономне» регулювання питань визнання та виконання іноземних судових рішень на території Німеччини здійснюється Цивільним процесуальним кодексом ФРН (далі — ЦПК ФРН), а саме: параграфи 328, 722, 723 [3].

Німецьке право проводить розмежування визнання та виконання іноземних судових рішень. Так, визнання іноземних судових рішень в німецькому законодавстві не передбачає особливої правової процедури, і рішення автоматично визнається за відсутності наступних умов, перелік яких передбачено у параграфі 328 ЦПК ФРН, а саме:

«1. Якщо відповідна справа згідно з німецькими законами невідсудна судам держави, судом якої є відповідний іноземний судами.

2. Якщо відповідачу не був наданий в належному порядку або наданий несвоєчасно документ про відкриття провадження та він не міг підготуватися належним чином до захисту своїх прав.

3. Якщо рішення суду несумісно з винесеним у ФРН або більо раннім, визнаючим іноземним рішенням, або якщо відповідна справа несумісна з більо ранньою справою, прийнятою у ФРН до провадження.

4. Якщо визнання рішення призведе до результату, явно несумісного з існуючими принципами німецького права, зокрема, якщо визнання несумісно з основними правами.

5. Якщо не забезпечується взаємність» [3, п. 328].

Тобто визнання іноземного судового рішення вирішується як попереднє питання, що надалі значно полегшує процедуру виконання такого судового рішення.

Виконання іноземного судового рішення згідно з німецьким законодавством передбачає окрему судову процедуру. Отже після того, як рішення іноземного суду було визнано, воно передається до відповідного суду, який виносить судові рішення, що присуджує іноземному судовому рішення здатність бути виконаним на території ФРН без перевірки його законності (згідно з параграфом 723 ЦПК ФРН: «Рішення про приведення до виконання рішення іноземного суду виноситься без перевірки законності відповідного рішення») [3, п. 723]. Тобто таке судові рішення про присудження виконавчої спроможності лиоє процесуально дозволяє виконання іноземного судового рішення.

Що стосується умов виконання іноземних судових рішень у Німеччині, то вони в своїй більоості збігаються з умовами визнання іноземних судових рішень. Так, у параграфі 723 ЦПК ФРН передбачено, що судові рішення про допущення до виконання (присудження виконавчої спроможності) на території Німеччини не може бути прийнято, якщо згідно з параграфом 328 ЦПК ФРН визнання цього рішення не допускається (не виконані умови визнання). Однак німецьке законодавство передбачає і спеціальні умови щодо допущення до виконання іноземного судового рішення, зокрема: 1) іноземне судові рішення має відповідати умовам, які ставляться до виконавчої спроможності рішення в державі його прийняття; 2) Німеччина, як держава, в якій має відбутись виконання за судовим рішенням, має бути уповноваженою на виконання цього рішення (наприклад, майно боржника знаходиться на її території); 3) збереження іноземним рішенням на час його визнання в Німеччи-

ні здатності бути виконаним. Якщо рішення було добровільно виконане боржником або відбулось взаємне зарахування боргу тощо, таке судове рішення вже не може бути виконаним (втрачає здатність бути виконаним) [2].

Враховуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що інститут визнання та виконання іноземних судових рішень у ФРН в цілому представляє собою сучасний комплекс цивільно-процесуальний норм, спрямованих на розширення міжнародного співробітництва в правовій сфері. Норми щодо визнання та виконання іноземних судових рішень в ФРН — це чіткий, лаконічний перелік умов, які в теперішні часи глобалізованої економіки не створюють додаткових перепон та перешкод для надання юридичної сили рішенням іноземних судів на території ФРН. Вони, навпаки, сприяють ще більшому розвитку експорту товарів та послуг та в цілому розвитку економіки країни шляхом створення надійної системи правового захисту, на яку, перш за все, звертають увагу іноземні інвестори.

Література

1. Цірат Г. А. Міжнародний цивільний процес: сучасний стан та перспективи міжнародно-правової уніфікації [Текст] : монографія / Г. А. Цірат. — Х. : Видавництво Іванченка І. С., 2013. — 482 с.
2. Навроцький А. Основні засади визнання та виконання іноземних судових рішень у Федеративній Республіці Німеччині [Електронний ресурс] // Юридичний журнал «Юстиніан». — Режим доступу : <http://justinian.ua/author.php?id=926>. — Назва з екрана.
3. Zivilprozessordnung (ZPO) [Електронний ресурс] : Bundesgesetz 30. Januar 1877, letzten Änderung: 8. September 2015. — Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/index.html>. — Назва з екрана.